

Dodatkowe wyjaśnienia dotyczące nowej metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych

Obliczenie wartości pomocy publicznej wymaga zastosowania stopy referencyjnej i stopy dyskontowej. Zasady ustalania stopy referencyjnej i dyskontowej zostały określone w Komunikacie Komisji Europejskiej w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz. U. C 14 z 19.1.2008, str. 6). Od dnia 1 lipca 2008 r. należy stosować nową metodę ustalania ich wysokości – podstawą ustalania stopy referencyjnej jest tzw. stopa bazowa. Wysokość stopy bazowej jest ogłaszana przez Komisję Europejską. Obecnie zgodnie z Zawiadomieniem Komisji w sprawie bieżących stóp procentowych od zwracanej pomocy państwa oraz stóp referencyjnych/dyskontowych obowiązujących 27 państw członkowskich od dnia 1 lipca 2008 roku (Dz. Urz. C 166 z dnia 1.7.2008 str. 2). Od dnia 1 lipca 2008 r. w Polsce obowiązuje stopa bazowa w wysokości **6,42%**.

W celu uzyskania stopy dyskontowej (lub stopy zwrotu pomocy) należy powiększyć wyjściową stopę bazową o 100 punktów bazowych (100 punktów bazowych (p.b.) = 1 punkt procentowy (p.p.)). W chwili obecnej stopa dyskontowa będzie wynosić 7,42% (zwiększenie stopy bazowej w wysokości 6,42% o 100 p.b. oznacza dodanie do 6,42% 1 p.p., co w sumie daje wynik 7,42%).

W odniesieniu do stopy referencyjnej, Komisja Europejska przyjęła zasadę indywidualnego ustalania stopy referencyjnej dla każdego przedsiębiorcy wnioskującego o udzielenie pomocy publicznej. Stopę referencyjną dla poszczególnych przedsiębiorców uzyskuje się poprzez zsumowanie stopy bazowej (6,42%) i odpowiedniej marży wyrażonej w punktach bazowych. Zgodnie ze wskazówkami Komisji Europejskiej, pomoc publiczna, której wielkość obliczana jest z zastosowaniem stopy referencyjnej, traktowana jest jak „kredyt” udzielany przedsiębiorcy przez podmiot udzielający pomocy (jeśli przedsiębiorca nie otrzymałby pomocy publicznej, musiałby zaciągnąć kredyt na rynku, w wysokości odpowiadającej otrzymanej pomocy publicznej). W związku z tym, wartość udzielonej pomocy powinna być obliczana przez podmiot udzielający pomocy przy zastosowaniu podobnych metod, jakie stosuje bank przy wyliczaniu wartości udzielanego kredytu. Zgodnie z ww. Komunikatem KE, podmiot udzielający pomocy wylicza dla każdego przedsiębiorcy wnioskującego o pomoc tzw. punkty bazowe, które odzwierciedlają marżę „kredytu”.

Wysokość marży, wyrażonej w punktach bazowych, ustalana jest w oparciu o dwa kryteria:

- tzw. rating, który może być ustalony w oparciu o sytuację ekonomiczno-finansową przedsiębiorcy (w szczególności jego zdolność kredytową, wypłacalność) oraz
- poziom zabezpieczeń związanych z udzieleniem pomocy w formie kredytowej.

W konsekwencji wysokość stopy referencyjnej, ustalonej dla potrzeb wyliczania pomocy publicznej, będzie sumą stopy bazowej wynoszącej 6,42% i marży właściwej dla przedsiębiorcy kształtującej się od 60 (0,6 p.p) do 1000 (10 p.p.) punktów bazowych.

Tabela marż kredytów w punktach bazowych

Marża kredytów w punktach bazowych			
Kategoria ratingu	Poziom zabezpieczeń		
	Wysoki	Standardowy	Niski
Wysoki (AAA-A)	60	75	100
Dobry (BBB)	75	100	220
Zadawalający (BB)	100	220	400
Niski (B)	220	400	650
Zły/Trudności finansowe (CCC i poniżej)	400	650	1000

W związku z tym podmioty udzielające pomocy, w chwili podjęcia decyzji o zamiarze udzielenia pomocy zobowiązane są do indywidualnej oceny sytuacji przedsiębiorcy wnioskującego o pomoc, uwzględniając zarówno kondycję ekonomiczno-finansową przedsiębiorcy, jak i ryzyko niewywiązania się przedsiębiorcy z systemu ratalnego i możliwość odzyskania zaległych zobowiązań.

Należy podkreślić, iż dokonana ocena będzie miała bezpośredni wpływ na wartość udzielonej pomocy. Tak więc przykładowo udzielenie ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych o tej samej wartości, w dwóch różnych przypadkach może oznaczać różną wartość udzielonej pomocy, w zależności od przyjętej marży. Dlatego, też w uzasadnieniu decyzji o udzieleniu pomocy, obok wskazania jej wysokości, konieczne jest wskazanie przyjętej stopy referencyjnej, tj. w praktyce wskazanie również marży, jaką przyjął podmiot udzielający pomocy dla tej decyzji (w przedziale 60 do 1000 p.b.). O ile w stanie prawnym obowiązującym do 30 czerwca 2008 roku, ewentualne zwiększenie stopy referencyjnej (w przedziale 1 do 400 p.b.) miało charakter uznaniowy, to w chwili obecnej zwiększenie stopy bazowej o marżę jest pochodną oceny dwóch czynników tj. poziomu zabezpieczeń oraz

kategorii ratingu. W konsekwencji uzasadnienie decyzji powinno zawierać odniesienie do ustaleń podmiotu udzielającego pomocy w zakresie wyliczania marży na podstawie oceny w zakresie ratingu oraz poziomu zabezpieczeń. Skoro elementy te są częścią decyzji, w przypadku braku zgody przedsiębiorcy co do poprawności oceny, może on wnieść odwołanie.

Ustalanie kondycji ekonomiczno-finansowej (ratingu)

Zgodnie z ww. Komunikatem Komisji Europejskiej, podmioty udzielające pomocy zobowiązane są do oceny kondycji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorcy wnioskującego o pomoc i zaszeregowania przedsiębiorcy do określonej kategorii ratingu.

Kategoria ratingu określa zdolność kredytową przedsiębiorcy korzystającego z pomocy publicznej. W celu określenia właściwej marży, podmioty udzielające pomocy będą musiały zakwalifikować przedsiębiorcę – potencjalnego beneficjenta pomocy - do określonej kategorii ratingowej (AAA-A, BBB, BB, B, CCC lub niższa kategoria).

Ww. kategorie ratingowe charakteryzują się następującymi cechami¹:

- kategoria AAA-A (wysoka) - niski poziom ryzyka kredytowego, wysoka wiarygodność finansowa i zdolność do obsługi zobowiązań, wysoka lub przeciętna odporność na wpływ niekorzystnych warunków gospodarczych utrzymujących się przez dłuższy czas;
- kategoria BBB (dobra) - ryzyko kredytowe na średnim poziomie, dobra wiarygodność finansowa i wystarczająca zdolność do obsługi zobowiązań w dłuższym terminie, podwyższona podatność na utrzymujące się przez dłuższy czas niekorzystne warunki gospodarcze;
- kategoria BB (zadowalająca) - podwyższone ryzyko kredytowe, relatywnie niższa wiarygodność finansowa, wystarczająca zdolność do obsługi zobowiązań w przeciętnych lub sprzyjających warunkach gospodarczych, wysoki lub średni poziom odzyskania wierzytelności w przypadku wystąpienia niewypłacalności;
- kategoria B (niska) – wysokie ryzyko kredytowe, zdolność do obsługi zobowiązań jedynie przy sprzyjających warunkach zewnętrznych, średni lub niski poziom odzyskania wierzytelności w przypadku wystąpienia niewypłacalności;
- kategoria CCC i poniżej (zła/trudności finansowe) - bardzo wysokie ryzyko kredytowe, bardzo niska zdolność do płynnej obsługi zobowiązań nawet w przypadku sprzyjających warunków gospodarczych, niski lub bardzo niski poziom odzyskania wierzytelności w przypadku wystąpienia niewypłacalności (w skrajnych przypadkach - niewypłacalność lub

---

¹ Według skali ratingów Agencji Ratingowej EuroRating (www.eurorating.pl).

toczące się postępowanie upadłościowe, bez dodatkowego wsparcia z zewnątrz poziom odzyskania wierzytelności bardzo niski lub bliski zeru).

Należy zauważyć, iż niektórzy duzi przedsiębiorcy mogą już posiadać określoną przez agencję ratingową kategorię ratingu. W niektórych przypadkach ocena zdolności kredytowej przedsiębiorcy mogła zostać dokonana przez bank, do którego przedsiębiorca zwrócił się o udzielenie kredytu. W związku z tym, wydaje się, że przy dokonywaniu oceny ratingowej, podmiot udzielający pomocy może korzystać z ww. informacji (pod warunkiem że ocena ratingowa dokonana przez agencję ratingową lub bank oparta jest na aktualnych danych dotyczących sytuacji ekonomiczno-finansowej przedsiębiorcy). Jednakże, zgodnie z dostępnymi danymi, tylko niewielka grupa przedsiębiorców w Polsce ma określoną kategorię ratingową. Również rating przedsiębiorców, dokonywany przez banki w związku z udzielaniem kredytów ma charakter poufny i rzadko jest udostępniany. W tej sytuacji obowiązek ustalenia ratingu (dla potrzeb wydania konkretnej decyzji) spoczywa na podmiotach udzielających pomocy.

Należy przyjąć, że kategoria **wysoki** (AAA-A) dotyczy przedsiębiorców w bardzo dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej, którzy co do zasady powinni regulować swoje zobowiązania w terminach ustawowych, a wnioskowana pomoc ma zazwyczaj charakter inwestycyjny i przeznaczona jest na rozwój przedsiębiorstwa (głównie dotyczy to pomocy udzielanej w formie kredytów lub pożyczek).

Równie czytelna wydaje się być kategoria **zły/trudności finansowe** (CCC), dotycząca przedsiębiorców w trudnej kondycji ekonomiczno-finansowej, tj. tych, którzy nie kwalifikują się m.in. do otrzymania pomocy de minimis, a kwalifikują się do otrzymania pomocy na restrukturyzację.

Dokonanie przyporządkowania do określonej kategorii - **dobrej, zadowolającej** czy **złej** kondycji ekonomiczno-finansowej — powinno być dokonywane w oparciu o analizę wskaźnikową, w szczególności biorąc pod uwagę wskaźniki:

- rentowności prowadzonej działalności,
- płynności finansowej,
- szybkości obrotu składników majątkowych,
- zadłużenia,
- analizę przepływów finansowych.

Szczegółowość analizy powinna być dostosowana do wielkości przedsiębiorcy i formy prowadzonej działalności (prowadzenie działalności gospodarczej przez osobę fizyczną,

spółkę cywilną, spółkę z o. o., spółkę akcyjną i inne). Przy dokonywaniu oceny podmioty udzielające pomocy powinny wziąć pod uwagę zarówno informacje będące w ich posiadaniu, jak i dane dostarczone przez przedsiębiorcę. Dla oceny przedsiębiorców, którzy zgodnie z obowiązującym prawem, nie są zobowiązani do prowadzenia tzw. pełnej rachunkowości, podmioty udzielające pomocy powinny oprzeć się na informacjach wynikających z obowiązujących dla tych przedsiębiorców zasad prowadzenia rachunkowości.

Zgodnie z ww. Komunikatem KE, dla nowoutworzonych przedsiębiorców, nie posiadających historii kredytowej, poziom zastosowanej marży nie może być niższy niż 400 p.b.

W przypadku przedsiębiorców zależnych², marża nie może być niższa niż marża, która zostałaby zastosowana w przypadku spółki dominującej (np. spółki-matki).

Określanie poziomu zabezpieczeń.

Kategoria „poziomu zabezpieczeń” odnosi się do oceny skuteczności zabezpieczeń ustanowionych w związku z udzielanym „kredytem” w formie pomocy publicznej.

Komunikat Komisji wyróżnił 3 poziomy zabezpieczeń:

- **wysoki poziom zabezpieczeń,**
- **standardowy poziom zabezpieczenia,**
- **niski poziom zabezpieczeń.**

Poziom zabezpieczeń, zgodnie z ww. Komunikatem Komisji, może być mierzony jako **strata** z tytułu niewywiązywania się z płatności (ang. Loss Given Default – **LGD**), czyli oczekiwana, wyrażona w procentach, strata w odniesieniu do łącznej kwoty kredytu dłużnika, po uwzględnieniu możliwych do odzyskania kwot pochodzących z zabezpieczeń i masy upadłościowej. Przykładowo biorąc pod uwagę ulgę w spłacie zobowiązań podatkowych, łączna kwota „kredytu” jest równa kwocie zobowiązania głównego wraz z odsetkami, wynikającej z decyzji ratalnej i odroczeniowej.

Strata z tytułu niewywiązywania się z płatności (**LGD**) jest odwrotnie proporcjonalna do ważności zabezpieczeń. Dla potrzeb wyliczania LGD przyjmuje się założenie, iż:

wysoki poziom zabezpieczeń oznacza LGD nieprzekraczające 30%,

standardowy poziom zabezpieczeń – LGD między 31% a 59%,

---

² Przedsiębiorcą zależnym jest przedsiębiorca, który nie spełnia kryteriów niezależności określonych w Załączniku I rozporządzenia Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (Dz. Urz. WE L 10 z 13.01.2001, str. 33; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t. 2, str. 141), w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Komisji (WE) nr 364/2004 z dnia 25 lutego 2004 r. zmieniającym rozporządzenie Komisji (WE) nr 70/2001.

niski poziom zabezpieczeń – LGD przekraczające lub równe 60%.

Stwierdzenie poziomu zabezpieczeń może być oparte o stosunek wartości zabezpieczenia np. zastawu skarbowego, do ogólnej kwoty objętej decyzją ratalną lub odroczeniową wyrażony w %, tj.:

$$\frac{\text{wartość zastawu skarbowego}}{\text{kwota zaległości wraz z odsetkami}} \times 100\% = \text{kwota którą podmiot}$$

udzielający pomocy będzie mógł odzyskać w przypadku niewywiązania się przedsiębiorcy z układu ratalnego lub odroczenia.

Przykładowo, gdy pokrycie w np. zastawie skarbowym wynosi 75% całości zaległości strata (LGD), którą może ponieść podmiot udzielający pomocy w przypadku niewywiązania się przedsiębiorcy z układu ratalnego i braku możliwości zaspokojenia wierzytelności z majątku, na którym ustanowiono zabezpieczenie, wynosi 25%. Biorąc powyższe pod uwagę oznacza to, iż poziom zabezpieczeń jest **wysoki**.

Należy zauważyć, iż skuteczność stosowanych zabezpieczeń jest różna. Przykładowo skuteczność zabezpieczenia hipotecznego jest z reguły wyższa niż wynikająca np. z poręczenia wekslowego. Dlatego też dokonując oceny poziomu zastosowanych zabezpieczeń należy również mieć na uwadze ich skuteczność. W szczególności dotyczy to przypadków gdy mamy od czynienia ze „znaczną” kwotą kredytu. W takiej sytuacji wydanie **wysokiej** oceny poziomu zastosowanych zabezpieczeń może wymagać zastosowania równocześnie kilku rodzajów zabezpieczeń – tak jak ma to miejsce w przypadku dużych kredytów udzielanych przez banki.

W przypadku, gdy suma zastosowanych zabezpieczeń nie zapewnia, iż w razie niewypłacalności dłużnika uda się dzięki tym zabezpieczeniom odzyskać przynajmniej 60% wartości udzielonego kredytu należy uznać, iż poziom jest co najwyżej **średni**.

W przypadku, gdy podmiot udzielający pomocy podejmując decyzję o przyznaniu ulgi (np. odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty zapłaty podatku lub innego świadczenia pieniężnego stanowiącego środki publiczne) nie ustanowi żadnego formalnego zabezpieczenia (np. zastawu, weksła) kwoty będącej przedmiotem ulgi, w celu ustalenia wielkości marży zwiększającej stopę bazową należy przyjąć, iż poziom zabezpieczeń jest **niski**.

Ocena poziomu zabezpieczenia uzależniona więc będzie głównie od ustanowienia formalnego instrumentu zabezpieczenia majątku na poczet spłaty zobowiązań oraz wysokości, na jaką

zabezpieczenia te zostały ustanowione w stosunku do wysokości zobowiązań. W związku z tym podmioty udzielające pomocy powinny rozważyć stosowanie np. zastawu skarbowego i innych form zabezpieczeń w szerszym zakresie, w przypadku gdy przedsiębiorca przedstawi informacje, że jest zainteresowany ustanowieniem np. zastawu lub innych zabezpieczeń i wskaże majątek, który mógłby być przedmiotem tych zabezpieczeń.

Przykładowo przepisy ustawy - Ordynacja podatkowa przewidują możliwość ustanowienia zabezpieczeń w formie:

- zastawu skarbowego,
  - hipoteki przymusowej,
  - zabezpieczeń określonych w art. 33d ustawy – Ordynacja podatkowa,
- jednakże użycie ich jest ograniczone do uwarunkowań określonych w ustawie.

Podmiot udzielający pomocy zobowiązany jest do samodzielnej oceny zarówno kondycji ekonomiczno-finansowej (chyba że przedsiębiorca ten wskaże na posiadany rating), jak i poziomu zabezpieczeń dla każdego przedsiębiorcy wnoszącego o pomoc – w celu ustalenia marży i wyliczenia stopy referencyjnej niezbędnej do wyliczenia wartości pomocy.